

УДК 334.734:631

СКОЦИК В.Є., канд. с.-г. наук

*Білоцерківський національний аграрний університет***ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СЕРВІСНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ**

У статті розглядаються організаційно-економічні засади формування сервісного обслуговування сільськогосподарської техніки в Україні. Особлива увага приділяється першопричинам призупинення функціонування підприємств з надання послуг з ремонту і технічного обслуговування техніки сільськогосподарських підприємств. Створення на селі дилерських служб призведе до обслуговування сільськогосподарської техніки конкуруючих марок із метою закріплення зв'язків зі споживачами та встановлення взаємовигідних довгострокових партнерських відносин.

Запропоновано заходи з формування системи сервісного обслуговування на базі дилерських центрів.

Ключові слова: сільськогосподарська техніка, сільськогосподарське підприємство, ринок, ремонтно-сервісне підприємство.

Постановка проблеми. На сучасному етапі, залежно від виду технічних ресурсів, що постачаються сільськогосподарським підприємствам, доцільно виділити три форми ринків. Першу форму представляє первинний – ринок нової техніки, учасниками якого є заводи-виробники сільськогосподарської техніки і технічних ресурсів; дилерські організації-посередники як товаропровідна ланка між промисловими підприємствами та покупцями матеріально-технічних ресурсів, тобто безпосередньо сільськогосподарськими підприємствами.

Система агропостачання, які склалися в Україні, охоплює мережу торговельних організацій, що виконують основний обсяг робіт у торгово-посередницькій діяльності дилерської служби: виявляють платоспроможний попит споживачів на техніку, формують зведені замовлення, організують поставки і розрахунки за продукцію, висувають матеріальні санкції постачальникам за низьку якість машин, забезпечують сервісне обслуговування нової техніки, надають кваліфіковану технічну допомогу у виправленні браку і усуненні дефектів машин, поставляють запасні частини для проведення капітальних і поточних ремонтів сільськогосподарської техніки. Заводи-постачальники, як правило, фінансують дилерську діяльність через надання знижок на ціни машин, запасних частин і вузлів, забезпечують технічною документацією та необхідним обладнанням, надають допомогу в навчанні кадрів дилерських підприємств і підприємств-покупців. Однак, як недолік дилерської форми обслуговування слід вважати велику кількість посередників в ланцюзі руху товарів, внаслідок чого необґрунтовано завищуються ціни на матеріально-технічні ресурси для сільськогосподарських виробників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні, незважаючи на надзвичайну потребу, ринок уживаної техніки поки що розвивається недостатньо. Відновлена техніка пропонується сільськогосподарським підприємствам не повсюдно, відсутня реклама уживаної техніки, недостатньо інформації про її наявність, тому сільськогосподарські підприємства продають і купують вживану техніку, використовуючи свої господарські зв'язки. На наше переконання, ринок відновлених деталей, вузлів та агрегатів повинен зайняти відповідну нішу, визначену попитом. Обсяг продажів на цьому сегменті ринку визначається стратегією часткового відновлення машин, реалізованої в період дефіциту нової техніки і низької купівельної здатності споживачів [1].

Мета дослідження – здійснити оцінку сервісного обслуговування техніки в сільськогосподарських підприємствах.

Методи дослідження. Для реалізації досягнення поставленої мети використовувалися наступні методи та прийоми: монографічний – вибірковий, порівняльний, абстрактно-логічний.

Результати досліджень та їх обговорення. Значна частина парку тракторів у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах вже використовується понад 10 років, тобто за межами амортизаційних строків служби. У нашій країні є достатньо уживаних машин, які можна відновити або використовувати як запасні агрегати і деталі. Дослідженнями встановлено, що для оновлення машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств на рівні технологічної потреби необхідно щорічно купувати машини й обладнання на суму понад 15 млрд грн, із них на оновлення парку тракторів направляти 3,0–3,5 млрд грн, зернозбиральних комбайнів – 3,5–4,0, бурякозбиральних машин – 0,35–0,4, кормо-збиральних – 1,0, машин для тваринництва – 1,0, техніки загального призначення – 3 млрд грн. Крім того, для підтримання машинно-тракторного парку в працездатному стані необхідно 2,0–2,5 млрд грн на закупівлю запасних частин [2].

Для збереження сільськогосподарської техніки в господарствах необхідно припинити списання і передачу в металобрухт тракторів та інших сільськогосподарських машин. Техніку, що була в експлуатації, слід підтримувати у робочому стані за рахунок відновлювальних ремонтів із використанням нових деталей та компонентів конструкцій.

Зауважимо, що в середньому лише 20% деталей машин, що потребують капітального ремонту, підлягають вибракуванню, 25–40% придатні для подальшої експлуатації, а інші можна відновлювати. У процесі відновлення кількість операцій скорочується у 5–8 разів порівняно із виготовленням нових деталей, а собівартість не перевищує 40–70% вартості за ресурсу відновлених деталей 80–90% нового виробу.

В умовах стрімкого скорочення кількісного та якісного складу технічних засобів окремим підприємствам не під силу придбати високоякісну потужну техніку. Отже, досить важливим завданням є створення в регіонах мережі підрядних організацій і підприємств, які б на договірних засадах надавали широкий спектр послуг усім категоріям сільськогосподарських товаровиробників зі своєчасного та якісного проведення механізованих робіт: обробіток ґрунту, сівба зернових, технічних і кормових культур, збирання врожаю тощо. Ці підприємства мають бути укомплектовані високопродуктивними тракторами, зерно-, буряко- та кормозбиральними комбайнами й іншою потужною технікою.

На нашу думку, однією з істотних економічних переваг ринку уживаної техніки є те, що він стримує і регулює ціни на нові машини. Розвиток ринку старих машин є перспективним каналом поставки сільськогосподарським підприємствам додаткової техніки і запасних частин. Його розширення безпосередньо залежить від впровадження принципів маркетингу в діяльність підприємств, що здійснюють ремонт і продаж уживаної техніки. Важливим напрямом маркетингу цих підприємств може бути розробка гнучкої системи ціноутворення на відновлені машини, яка має враховувати фінансові можливості сільськогосподарських підприємств для їх придбання, бажання купити техніку за ціною, наприклад, 40%, 50, 60% і більше від ціни нової, з урахуванням ступеня її надійності та гарантій підприємства-постачальника щодо термінів експлуатації.

Отже, основною економічною складовою вторинного ринку сільськогосподарської техніки є подальший розвиток його інфраструктури, що не вимагає великих інвестицій на відміну від первинного ринку.

Слід враховувати, що відтворення матеріально-технічної бази сільського господарства безпосередньо пов'язано з інвестиційними можливостями сільськогосподарських товаровиробників, ефективністю їх господарювання, рівнем цін на продукцію сільського господарства і на матеріально-технічні ресурси. Ці фактори поряд з іншими визначають рівень, динаміку коштів, що використовуються як інвестиції, а також платоспроможний попит на первинному та вторинному ринку промислових засобів виробництва для сільського господарства.

Важливою складовою забезпечення відтворення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств є сервісні послуги, оскільки найважливіша частина технологічного процесу виробництва сільськогосподарської продукції – це ремонтно-технічне обслуговування машинно-тракторного парку.

Характер і обсяг технічного сервісу залежать від якості виготовлення машин та рівня їх спрацьованості. Чим вище якість техніки, що поставляється, тим нижче наступні витрати на її підтримку в працездатному стані, тим легше організувати сервіс. Зі збільшенням термінів використання, зносом і старінням машин обсяги технічного сервісу не виправдано зростають, збільшуючи собівартість механізованих робіт і виробленої сільськогосподарської продукції.

Отже, технічний сервіс відіграє активну роль своєрідного регулятора вимог до нової техніки і включає в себе передпродажний, гарантійний та післягарантійний сервіс. Передпродажний сервіс має свою специфіку в АПК, який полягає у збиранні, доукомплектуванні, регулюванні, змащуванні вузлів великогабаритної техніки перед експлуатацією. Гарантія – це специфічний товар, що становить цінність для споживача й оплачується ним як частина ціни, тобто вона полягає в усуненні несправностей техніки продавцем у період гарантійного строку її експлуатації, а також і в післягарантійний період (за умови укладення додаткової угоди).

У ринкових умовах сільськогосподарські товаровиробники можуть вибирати форми і методи обслуговування, визначати характер відносин партнерів. У виконанні комплексу робіт із технічного сервісу можуть брати участь споживач (користувач) техніки; посередники, що спеціалізуються не тільки на продажу нової та уживаної техніки, але і на визначеній номенклатурі робіт (ремонтно-технічні підприємства, майстерні, станції та ін.), а також заводи-виробники.

Форма й обсяги участі різних структур залежать від конкретних умов, регламентуються договорами і сформованою практикою відносин із господарствами.

Технічне обслуговування сільськогосподарської техніки, основна мета якого полягає в підтримці працездатності засобів виробництва, за своєю суттю займає проміжне місце між сільським господарством і промисловими підприємствами, що випускають для нього засоби виробництва. Сучасну ситуацію їх взаємодії, що визначає необхідність побудови принципово нової структури агротехнічного сервісу, характеризують такі чинники: погіршення економічного стану сільськогосподарських формувань і поява нових організаційних форм, діяльність яких будується за принципом самозабезпечення, що дають товаровиробникові можливість вибору між проведенням робіт із технічного сервісу машин і механізмів власними силами чи на підрядній основі; збільшення сум дебіторської та кредиторської заборгованості обслуговуваних підприємств через загальне зниження платоспроможності підприємств АПК; перехід засобів виробництва у приватну або колективну власність докорінно змінює ставлення до них їхніх власників; зменшення обсягів виробництва техніки для сільського господарства і зростання цін на неї об'єктивно призводять до збільшення термінів експлуатації наявних технічних засобів і відповідно витрат на їх обслуговування; ліквідація монопольного забезпечення спеціалізованих обслуговуваних підприємств матеріально-технічними ресурсами, що ставить їх в однакові умови із сільськими товаровиробниками і визначає економічно рівноправні відносини; зниження обсягів товарного виробництва сільськими товаровиробниками і площ землекористування, а також скорочення поголів'я тварин об'єктивно сприяють виконанню робіт з ремонту техніки власними силами; зменшення обсягів послуг, що надаються сільськогосподарським підприємствам спеціалізованими обслуговуваними підприємствами через зростання рівня цін, що стали недоступними для багатьох сільськогосподарських товаровиробників.

Зазначимо, що з метою здійснення матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників в Україні створено підприємства системи «Украгротехсервіс», на які покладено завдання своєчасного і максимального виробничого обслуговування сільськогосподарського виробництва.

Аналіз ситуації на ринку агротехнічного сервісу свідчить, що раніше створені вузькоспеціалізовані підприємства втрачають свою спеціалізацію, виступаючи на ринку послуг як рядові ремонтно-транспортні підприємства (РТП). На це впливають такі чинники: недосконалість виробничо-економічних зв'язків між заводами-виробниками техніки і РТП; розпад системи централізованого постачання запчастинами і комплектуючими; збільшення транспортних витрат і собівартості наданих послуг. Більшість РТП нині знаходиться на межі банкрутства. Сформована ситуація загрожує остаточним руйнуванням матеріально-технічної бази ремонтних підприємств і втратою кваліфікованих кадрів.

Встановлено, що в Україні на початку 1991 р. функціонувало понад 340 машинно-тракторних станцій та понад 640 механізованих загонів. У результаті реформування аграрного сектору парк сільськогосподарських машин дуже зменшився, що призвело до руйнування системи матеріально-технічного забезпечення господарств і технічного обслуговування технічних засобів. Так, у 2011 р. зареєстровано 68 ремонтно-технічних підприємств, що спеціалізуються на ремонті зернозбиральних комбайнів, 137 підприємств виконують ремонти тракторів, 176 ремонтних майстерень з ремонту бурякозбиральних, кормозбиральних машин та іншої техніки. Технічні центри, машинно-технологічні станції і механізовані загоны в кількісному та якісному складі досить різноманітні по окремих регіонах, найбільше їх у Запорізькій, Дніпропетровській, Київській, Хмельницькій областях, а найменше – в Житомирській, Закарпатській та Чернівецькій. На сьогодні в окремих областях функціонує 3-5, а в деяких по 1-2 технічних центри з комплексного капітального ремонту та сервісного обслуговування сільськогосподарської техніки.

Нині сформувалися досить специфічні умови, які характеризуються послабленням ролі органів державного управління та регулювання діяльністю підприємств агросервісу в зміцненні їхніх господарських зв'язків, інтегрованості із сільськогосподарськими товаровиробниками для еквівалентних обмінно-розподільних відносин. У сучасних умовах ведеться пошук організації нових структур ринкового типу, однією з яких є створення об'єднань сільськогосподарських товаровиробників, кооперативів (як неприбуткових організацій) у сфері агросервісу і матеріально-технічного забезпечення.

Реформування системи агропостачання зумовило створення, поряд із загальними ринками, локальних ринків ґрунтообробної, посівної, зернозбиральної, м'ясомолочної, хлібопекарської та

інших видів техніки. Така сегментація ринків технічних засобів є умовною, тому що акціонерні компанії, товариства, фірми здійснюють продаж усіх видів техніки та надають комплексні послуги із передпродажного, післяпродажного сервісу, гарантійного обслуговування, постачання запасних частин, навчання фахівців та пропонують інші послуги експлуатаційного характеру. Крім того, відбулися значні зміни у формуванні машинно-тракторних парків. Дедалі більше пропонують свої послуги машинно-технологічні загони для обслуговування фермерських та селянських господарств, які виробляють близько 67% сільськогосподарської продукції.

Організація виконання технологічних операцій на умовах залучення машинно-технологічних загонів отримала назву *аутсорсинг*, яка дозволяє сільськогосподарському підприємству економити кошти, оскільки зовнішній провайдер (завдяки вузькій спеціалізації та ефекту масштабу, досягнутому за виконання однотипних операцій водночас великій кількості клієнтів) здатний забезпечити надання послуг із меншими витратами; залучати спеціалізовані компанії, що мають необхідну інфраструктуру, кваліфікованих фахівців і пропонують бізнес-технології, що забезпечує гарантовану якість робіт; звести до мінімуму фінансові ризики за рахунок покладання відповідальності за неправильні рішення на підрядну організацію; підвищити привабливість підприємства для інвесторів і партнерів, оскільки використання зовнішніх провайдерів характеризується не тільки фінансовими можливостями, але і правильною організацією бізнес-процесів на підприємстві. Вирішальним чинником для передачі ремонтно-технічного обслуговування підприємства на аутсорсинг є наявність конкурентного середовища в цій сфері.

Досвід зарубіжних країн переконує, що інвестиції в інноваційну діяльність сервісних підприємств швидко окупуються і є вигідними вкладеннями, але мають високий ступінь ризику. На інноваційні заходи в системі агротехнічного обслуговування у США, Франції та Німеччині витрати підприємств розподіляються наступним чином: на фундаментальні дослідження – 8%; дослідно-конструкторські розробки – 20; будівництво та підготовка технологічного обладнання – 60; маркетинг ринку – 12% [3].

Значна частина витрат припадає на закупівлю, передпродажний і післяпродажний технічний сервіс. Надалі необхідно формувати єдину мережу агротехсервісних підприємств, що дасть змогу ефективніше використовувати матеріально-технічну базу машинобудівних та агротехсервісних підприємств. Крім того, для технічного переоснащення сільськогосподарських товаровиробників необхідно скоординувати діяльність державних управлінських структур і сформувати відповідні служби інженерно-технічного забезпечення. У Законі України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» визначено засади формування ринкових відносин у системі інженерно-технічного забезпечення АПК, встановлено економічні, правові та організаційні засади функціонування первинного та вторинного ринку технічних засобів, технічного й технологічного сервісу, ринку пально-мастильних матеріалів [4].

Досвід багатьох зарубіжних країн з розвинутою економікою доводить, що дилерська форма організації технічного обслуговування і ремонту машин у сільському господарстві найбільш раціональна. Такий вид технічного обслуговування найбільш поширений у країнах Західної Європи та США, а відповідальність за його своєчасне та якісне виконання несе офіційний дилер фірми-виробника. Регіональний дилер повинен мати розгалужену мережу сервісних центрів, які виконують функції продажу та післяпродажного обслуговування власної продукції. Аналіз поточної інформації про розвиток зарубіжних ринків сільськогосподарської техніки свідчить про зниження обсягів продажу, що зумовило звуження дилерської мережі. Наприклад, у Франції за 1980–2005 рр. кількість виробників зменшилася на 15%, а дилерів – майже на 75%. Подібна ситуація спостерігається у США, де за останні 20 років кількість робочих місць у сільськогосподарському машинобудуванні скоротилася від 100 до 18,3 тис., кількість дилерів зменшилася на 45% і нині налічує 8,6 тис. торговельних підприємств дилерської мережі [5].

Особливість організації технічного сервісу у провідних країнах світу полягає в можливості налагодження прямого зв'язку сільськогосподарського виробника з фірмами – виробниками машин і устаткування для сільського господарства. Запасні частини, вузли та ремонтні матеріали можуть постачатися безпосередньо клієнту, без створення штучного дефіциту та запобігання отриманню надприбутків сервісним підприємствам. Фермери мають можливість купувати в особисту власність тільки техніку із тривалим терміном використання протягом року, а найбільш складну відповідно більш дорожу, що використовується кілька разів на рік (для оранки, збирання врожаю), брати в оренду чи у прокат.

Зазначимо, що оренда техніки в країнах Заходу вважається ефективним напрямом зниження високих витрат, пов'язаних з її придбанням, утриманням і ремонтом обладнання. Як свідчить

аналіз, за кордоном діють різні форми технічного сервісу – від прямих зв'язків фірми-виробника зі споживачем до участі посередницьких організацій з широким спектром пропонованих додаткових послуг (крім перепродажу техніки споживачеві). Найбільш поширеною формою організації технічного сервісу, особливо в США, є функціонування дилерських підприємств. Хоча в останні 15-20 років чітко проявляється тенденція до зниження кількості дилерських підприємств і економічної ефективності їх діяльності. Водночас скорочується обсяг продажів [6].

Зазначимо, що у багатьох країнах простежується відмінність в організаційних формах обслуговування сільськогосподарської техніки, але спільною ознакою є відповідальність за технічний стан протягом всього терміну її експлуатації, яка покладається на фірму-виготовлювача. Цей принцип закріплений законодавчо, він забороняє продаж техніки без організації її технічного обслуговування через мережу незалежних організацій-дилерів.

Дилерська служба дозволяє використовувати однорівневий маркетинговий канал, робить постачання більш оперативним, скорочуючи кількість посередників між заводом-виробником і сільським товаровиробником до одного.

Враховуючи особливості сільського господарства України, недоцільно механічно застосовувати схеми дилерської служби зарубіжних країн у вітчизняній практиці. Великомасштабність сільськогосподарського виробництва в Україні, відмінність зональних ґрунтово-кліматичних умов, недостатність енерготехнічного забезпечення господарств, відсутність універсальності, наявність власних внутрішньогосподарських служб – чинники, що зумовлюють необхідність функціонування системи агротехнічного сервісу із широкими виробничими функціями.

У вітчизняній практиці доцільно передбачати більш інтенсивне інженерно-технічне обслуговування і ремонт машин, а також виробничо-технологічне з виконанням складних і трудомістких робіт, передусім для економічно слабких сільськогосподарських товаровиробників, а також матеріально-технічне та транспортне забезпечення всіх структур сільського господарства з доставкою промислової продукції в господарства, інформаційно-маркетингове та юридичне забезпечення.

Нині сільськогосподарські підприємства, які перебувають у складних фінансових умовах, змушені значну частину ремонту й обслуговування технічних засобів виконувати власними силами. Для них стратегія відновлення машин багаторазовими ремонтними впливами стає більш пріоритетною, ніж стратегія повного відновлення за рахунок придбання і вибракування старої техніки. Цей висновок підтверджується звуженням сфери ринку нової техніки і збільшенням частки витрат сільськогосподарських організацій на закупівлю запасних частин для ремонту техніки. Отже, виникла і реалізується господарська необхідність тривалого використання і неодноразового ремонту старих машин.

Ремонт є необхідним заходом щодо підтримання машин у працездатному стані, а оборотний капітал (як за речовим складом, так і за вартістю) потрібен для проведення ремонтних робіт. У натуральній формі – це вузли, агрегати, запасні частини, необхідні для заміни зношених. Однак ремонтні та відновлювальні роботи мають бути економічно обґрунтованими. Доцільним, з нашого погляду, є своєчасне та якісне проведення поточного ремонту, що сприяє підтриманню техніки в працездатному стані й дозволяє знизити витрати на купівлю нової техніки. Крім того, купівля запасних частин вимагає відносно невисоких витрат. При цьому, враховуючи не тільки сезонність проведення сільськогосподарських робіт, але і сезонність надходження грошових коштів, для проведення поточного ремонту сільськогосподарської техніки власних коштів сільськогосподарському підприємству може не вистачати. Однак процес ремонтного виробництва може ефективно здійснюватися лише у разі достатнього обсягу обігових коштів відповідного складу. Виходячи зі специфіки сільськогосподарського виробництва, підприємства потребують позикових джерел фінансування, форми залучення яких будуть залежати не лише від фінансових можливостей підприємства, але й ефективності використання виробничих засобів.

Висновки. Перспективним напрямом розвитку технічного сервісу слід визнати формування й обслуговування ринку уживаної техніки. Зважаючи на нижчу вартість порівняно з новими машинами, її будуть купувати ремонтні заводи, технічні центри та дилери і після ремонту реалізовувати менш фінансово забезпеченим сільськогосподарським виробникам.

У сфері надання послуг постачання, ремонту і технічного обслуговування має формуватися дилерська мережа прямих зв'язків із заводами-виробниками. Створення на селі дилерських служб призведе до обслуговування сільськогосподарської техніки конкуруючих марок із метою закріплення зв'язків зі споживачами та встановлення взаємовигідних довгострокових

партнерських відносин. Такий підхід забезпечить прийняття ефективних управлінських рішень у сфері вибору між рівнем якості технічної послуги і рівнем витрат на її здійснення.

Дилерська служба, або фірмові центри повинні мати склади з необхідним фондом запасних частин, пересувні та стаціонарні пункти технічного обслуговування, дільниці з діагностування, ремонтні майстерні. Центри будуть проводити навчання механізаторів і обслуговуючого персоналу, надавати консультаційні послуги, а створювати їх доцільно за рахунок фірм-постачальників техніки, а також на базі ремонтно-технічних підприємств, машинно-технологічних станцій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Хицков И. Ф. Машинно-технологическое обеспечение АПК / И. Ф. Хицков // Техника и оборудование для села. – 2006. – № 1. – С. 6-9.
2. Стельмашук А. М. Аграрний сервіс: економіка, організація, ефективність : [навч. посіб.] / А. М. Стельмашук, І. К. Половинко. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 182 с.
3. Ульянченко О. В. Економіко-екологічні засади раціонального формування та використання машинно-тракторного парку: монографія / О. В. Ульянченко, М. І. Біденко, В. П. Пашенко – Х. : ХНАУ, 2010. – 214 с.
4. Хауха Н. М. Етапи розвитку, стан та перспективи техсервісного обслуговування сільськогосподарської техніки в АПК / Н. М. Хауха // Продуктивність агропромислового виробництва. – 2009. – № 12. – С.100–107.
5. Белявцев М. І. Інфраструктура товарного ринку / М. І. Белявцев, Л. В. Шестопалова. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 416 с.
6. Міхилін І. Г. Лізинг у відтворенні виробничого потенціалу сільського господарства України / І. Г. Міхилін // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво – 2005. – № 6. – С. 216-219.

REFERENCES

1. Ныцков Y. F. Mashynno-tehnologicheskoe obespechenye APK / Y. F. Ныцков // Tehnyka y oborudovanye dlja sela. – 2006. – № 1. – С. 6-9.
2. Stel'mashhuk A. M. Agrarnyj servis: ekonomika, organizacija, efektyvnost' : [navch. posib.] / A. M. Stel'mashhuk, I.K. Polovynko. – Ternopil': Ekonomichna dumka, 2007. – 182 s.
3. Ul'janchenko O. V. Ekonomiko-ekologichni zasady racional'nogo formuvannja ta vykorystannja mashynno-traktornogo parku: monografija / O. V. Ul'janchenko, M. I. Bidenko, V. P. Pashhenko – H. : HNAU, 2010. – 214 s.
4. Nauha N. M. Etagy rozvytku, stan ta perspektyvy tehservisnogo obslugovuvannja sil's'kogospodars'koi' tehnyky v APK / N. M. Nauha // Produktyvnist' agropromyslovogo vyrobnytva. – 2009. – № 12. – S.100–107.
5. Beljavcev M. I. Infrastruktura tovarnogo rynku / M. I. Beljavcev, L. V. Shestopalova. – K. : Centr navchal'noi' literatury, 2005. – 416 s.
6. Mihilin I. G. Lizyng u vidtvorenni vyrobnychogo potencialu sil's'kogo gospodarstva Ukrai'ny / I. G. Mihilin // Derzhava ta regiony. Serija: Ekonomika ta pidpryjemnytvo – 2005. – № 6. – S. 216 219.

Организационно-экономические основы формирования обслуживания сельскохозяйственной техники в Украине

В.Е. Скоцник

В статье рассматриваются организационно-экономические основы формирования сервисного обслуживания сельскохозяйственной техники в Украине. Особое внимание уделяется первопричине приостановления функционирования предприятий по предоставлению услуг по ремонту и техническому обслуживанию техники сельскохозяйственных предприятий. Создание на селе дилерских служб будет способствовать обслуживанию сельскохозяйственной техники конкурирующих марок с целью закрепления связей с потребителями и установления взаимовыгодных долгосрочных партнерских отношений.

Предложены мероприятия по формированию системы сервисного обслуживания на базе дилерских центров.

Ключевые слова: сельскохозяйственная техника, сельскохозяйственное предприятие, рынок, ремонтно-сервисное предприятие.

Надійшла 13.03.2014 р.